

Rolnummers 6931 en 6954
Arrest nr. 88/2019 van 28 mei 2019

A R R E S T

In zake : de beroepen tot vernietiging van de artikelen 11 en 26 van de wet van 6 maart 2018 ter verbetering van de verkeersveiligheid (wijzigingen van artikel 38 van de wet betreffende de politie over het wegverkeer, gecoördineerd bij het koninklijk besluit van 16 maart 1968), ingesteld door O. V.D.E en door J. D.A.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters A. Alen en F. Daoût, en de rechters L. Lavrysen, J.-P. Snappe, J.-P. Moerman, E. Derycke, T. Merckx-Van Goey, P. Nihoul, T. Giet, R. Leysen, J. Moerman en M. Pâques, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter A. Alen,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de beroepen en rechtspleging

a. Bij verzoekschrift dat aan het Hof is toegezonden bij op 23 mei 2018 ter post aangetekende brief en ter griffie is ingekomen op 24 mei 2018, heeft O. V.D.E., bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. L. De Grootte, advocaat bij de balie te Gent, beroep tot vernietiging ingesteld van de artikelen 11 en 26 van de wet van 6 maart 2018 ter verbetering van de verkeersveiligheid (wijzigingen van artikel 38 van de wet betreffende de politie over het wegverkeer, gecoördineerd bij het koninklijk besluit van 16 maart 1968), bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 15 maart 2018.

Bij hetzelfde verzoekschrift vorderde de verzoekende partij eveneens de schorsing van dezelfde wetsbepalingen. Bij het arrest nr. 137/2018 van 11 oktober 2018, bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 11 maart 2019, heeft het Hof de vordering tot schorsing verworpen.

Die zaak is ingeschreven onder nummer 6931 van de rol van het Hof.

b. Bij verzoekschrift dat aan het Hof is toegezonden bij op 18 juni 2018 ter post aangetekende brief en ter griffie is ingekomen op 19 juni 2018, heeft J. D.A., bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. G. Schouppe, advocaat bij de balie te Dendermonde, beroep tot vernietiging ingesteld van dezelfde wetsartikelen.

Bij hetzelfde verzoekschrift vorderde de verzoekende partij eveneens de schorsing van dezelfde wetsbepalingen. Bij het arrest nr. 130/2018 van 4 oktober 2018, bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 26 november 2018, heeft het Hof de vordering tot schorsing verworpen.

Die zaak is ingeschreven onder nummer 6954 van de rol van het Hof.

Bij beschikking van 17 oktober 2018 heeft het Hof de zaken samengevoegd.

De Ministerraad, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. E. Jacobowitz en Mr. A. Poppe, advocaten bij de balie te Brussel, heeft memories ingediend, de verzoekende partij in de zaak nr. 6931 heeft een memorie van antwoord ingediend en de Ministerraad heeft ook een memorie van wederantwoord ingediend.

Bij beschikking van 22 november 2018 heeft het Hof, na de rechters-verslaggevers R. Leysen en T. Giet te hebben gehoord, beslist :

- dat de zaken niet in staat van wijzen zijn,

- alle partijen uit te nodigen in een uiterlijk op 14 december 2018 in te dienen aanvullende memorie, waarvan zij een kopie laten toekomen aan de andere partijen binnen dezelfde termijn, een standpunt in te nemen over de weerslag voor de onderhavige beroepen, zowel wat betreft het belang van de verzoekende partijen als wat betreft de grond van de zaak, van de vervanging van het bestreden artikel 38, § 6, van de Wegverkeerswet door artikel 2 van de wet van 2 september 2018 « tot wijziging van de wet van 16 maart 1968 betreffende de politie over het wegverkeer wat de verbeurdverklaring en immobilisering van voertuigen betreft ».

De verzoekende partij in de zaak nr. 6931 en de Ministerraad hebben een aanvullende memorie ingediend.

Bij beschikking van 27 februari 2019 heeft het Hof, na de rechters-verslaggevers R. Leysen en T. Giet te hebben gehoord, beslist dat de zaken in staat van wijzen zijn, dat geen terechtzitting zal worden gehouden, tenzij een partij binnen zeven dagen na ontvangst van de kennisgeving van die beschikking een verzoek heeft ingediend om te worden gehoord, en dat, behoudens zulk een verzoek, de debatten zullen worden gesloten op 20 maart 2019 en de zaken in beraad zullen worden genomen.

Aangezien geen enkel verzoek tot terechtzitting werd ingediend, zijn de zaken op 20 maart 2019 in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *In rechte*

- A -

Ten aanzien van het belang

In de zaak nr. 6931

A.1.1. Bij vonnis van de Politierechtbank Oost-Vlaanderen, afdeling Gent, van 7 april 2016 werd de verzoekende partij in de zaak nr. 6931, krachtens artikel 38, § 6, eerste lid, van de wet betreffende de politie over het wegverkeer, gecoördineerd bij het koninklijk besluit van 16 maart 1968 (hierna : de Wegverkeerswet), schuldig bevonden aan een inbreuk op artikel 34, § 2, van die wet, gepleegd op 8 november 2015, in staat van herhaling. De verzoekende partij was voor een inbreuk op dezelfde strafrechtelijke bepaling immers reeds veroordeeld bij vonnis van de Politierechtbank Oost-Vlaanderen, afdeling Gent, van 18 december 2012. Ter uitvoering van het vonnis van 7 april 2016 werd de verzoekende partij op 20 december 2016 voorwaardelijk geschikt bevonden om te sturen en slaagde zij in januari 2017 zowel voor het theoretische als het praktische examen waartoe zij was veroordeeld. Op 24 augustus 2016 werd de verzoekende partij opnieuw gedagvaard om te verschijnen voor de Politierechtbank Oost-Vlaanderen, afdeling Gent, voor onder meer een inbreuk op artikel 34, § 2, van de Wegverkeerswet, gepleegd op 30 augustus 2015, in staat van herhaling op grond van het voormelde vonnis van 18 december 2012.

De verzoekende partij heeft aldus binnen drie jaar na een eerste definitieve veroordeling twee nieuwe overtredingen begaan die zijn opgesomd in artikel 38, § 6, van de Wegverkeerswet. Zij is daarvoor afzonderlijk gedagvaard voor de Politierechtbank, in beide gevallen overeenkomstig artikel 38, § 6, eerste lid, van de Wegverkeerswet, vóór de wijziging ervan bij artikel 11 van de wet van 6 maart 2018 ter verbetering van de verkeersveiligheid.

A.1.2. De verzoekende partij beriep zich in haar verweer ten aanzien van de overtreding begaan op 30 augustus 2015, op artikel 65, tweede lid, van het Strafwetboek, gelet op het gelijksoortige karakter en het korte tijdsverloop tussen de overtreding van 30 augustus 2015 en die van 8 november 2015, en bracht zelf het in kracht van gewijsde gegane vonnis van 7 april 2016 aan voor de rechter. Dat vonnis werd niet vermeld in de dagvaarding van 24 augustus 2016. Evenmin werd het bij het strafdossier gevoegd door het openbaar ministerie. Voorts wierp de verzoekende partij de ongrondwettigheid op van het oude artikel 38, § 6, van de Wegverkeerswet en verzocht zij de Politierechtbank een prejudiciële vraag te stellen aan het Hof over het verschil in behandeling tussen beklaagden die voor twee nieuwe overtredingen die zijn opgesomd in artikel 38, § 6, van de Wegverkeerswet, al dan niet samen worden gedagvaard voor de politierechtbank. Enkel als een

beklaagde afzonderlijk wordt gedagvaard, zal de politierechtbank wettelijk verplicht zijn om tweemaal de vier herstelproeven op te leggen.

A.1.3. Bij vonnis van 4 september 2017 van de Politierechtbank Oost-Vlaanderen, afdeling Gent, werd de verzoekende partij veroordeeld tot een geldboete van 2 400 euro, waarvan 900 euro met uitstel, een verval van het recht tot sturen voor vier maanden en de plicht om opnieuw de theoretische en praktische examens af te leggen alsook de medische en psychologische onderzoeken te ondergaan alvorens te kunnen worden hersteld in het recht tot sturen. De Politierechtbank heeft geen toepassing gemaakt van artikel 65, tweede lid, van het Strafwetboek en achtte het evenmin noodzakelijk een prejudiciële vraag te stellen.

A.1.4. De verzoekende partij tekende beroep aan tegen dat vonnis op 29 september 2017 bij de Rechtbank van eerste aanleg Oost-Vlaanderen, afdeling Gent. Op de zitting van 8 mei 2018 verzocht de Rechtbank de partijen tegen de zitting van 26 mei 2018 een standpunt in te nemen over de toepassing op het geding van artikel 38, § 6, van de Wegverkeerswet, zoals vervangen bij artikel 11 van de wet van 6 maart 2018 ter verbetering van de verkeersveiligheid (hierna : de wet van 6 maart 2018). Overeenkomstig artikel 26 van dezelfde wet trad die bepaling retroactief in werking op 15 februari 2018.

A.1.5. De verzoekende partij in de zaak nr. 6931 meent dat de artikelen 11 en 26 van de wet van 6 maart 2018 een directe en negatieve impact hebben op haar rechtstoestand als beklaagde voor de Rechtbank van eerste aanleg.

A.1.6. In een aanvullende memorie met betrekking tot de weerslag van de vervanging van artikel 38, § 6, van de Wegverkeerswet door artikel 2 van de wet van 2 september 2018 « tot wijziging van de wet van 16 maart 1968 betreffende de politie over het wegverkeer wat de verbeurdverklaring en immobilisering van voertuigen betreft » (hierna : de wet van 2 september 2018) op het ingestelde beroep, stelt de verzoekende partij dat haar belang nog steeds actueel is wat betreft haar kritiek op de verplichting die aan de rechter wordt opgelegd om het herstel van het recht tot sturen afhankelijk te maken van de bovenvermelde examens en onderzoeken, aangezien de nieuwe bepaling op dat punt soortgelijk is aan de bestreden bepaling. De verzoekende partij doet evenwel afstand van haar tweede middel.

A.2. De Ministerraad meent dat het actueel belang van de verzoekende partij in de zaak nr. 6931 teloor is gegaan door de inwerkingtreding op 12 oktober 2018 van artikel 2 van de wet van 2 september 2018. Die bepaling vervangt artikel 38, § 6, van de Wegverkeerswet wederom. Ingevolge die wetswijziging wordt voor de recidiveregeling uitgegaan van het ogenblik van het plegen van het nieuwe misdrijf en niet meer van het ogenblik van een nieuwe veroordeling, zoals dat het geval is in het bestreden artikel 11 van de bestreden wet. Aangezien de bestreden bepalingen geen toepassing hebben gevonden op de situatie van de verzoekende partij in de zaak nr. 6931 en de nieuwe bepaling niet soortgelijk is aan de bestreden bepalingen, zou het beroep onontvankelijk dienen te worden verklaard. In een aanvullende memorie met betrekking tot de weerslag van de vervanging van artikel 38, § 6, van de Wegverkeerswet door artikel 2 van de wet van 2 september 2018 op het ingestelde beroep, herhaalt de Ministerraad de exceptie van niet-ontvankelijkheid.

Ingevolge dat standpunt van de Ministerraad moeten de argumenten die hij ten gronde in eerdere memories heeft ontwikkeld, geacht worden te blijven gelden in subsidiaire orde.

In de zaak nr. 6954

A.3.1. De verzoekende partij in de zaak nr. 6954 werd bij vonnis van de Politierechtbank Antwerpen, afdeling Antwerpen, van 15 april 2016 schuldig bevonden aan een inbreuk op artikel 35 van de Wegverkeerswet, gepleegd op 23 augustus 2015, in staat van herhaling. Vervolgens werd de verzoekende partij opnieuw veroordeeld bij vonnis van de Politierechtbank Oost-Vlaanderen, afdeling Sint-Niklaas, van 24 mei 2017 voor onder meer een inbreuk op artikel 34, § 2, van de Wegverkeerswet, gepleegd op 27 december 2015. Bij vonnis van de Rechtbank van eerste aanleg Oost-Vlaanderen, afdeling Dendermonde, van 21 februari 2017 werd de verzoekende partij nogmaals veroordeeld wegens een inbreuk op de artikelen 33, § 1, 1°, 34, § 2, en 35 van de Wegverkeerswet, gepleegd op 3 oktober 2015.

A.3.2. Op 20 februari 2017 werd de verzoekende partij in de zaak nr. 6954 gedagvaard om op 18 mei 2018 te verschijnen voor de Politierechtbank Antwerpen, afdeling Antwerpen, wegens vergelijkbare feiten, gepleegd op 3 september 2017. Ingevolge de bestreden bepalingen wordt de verzoekende partij gedagvaard overeenkomstig de artikelen 35 en 38, § 6, derde lid, van de Wegverkeerswet. De verzoekende partij heeft immers drie nieuwe veroordelingen opgelopen binnen drie jaar na een definitieve veroordeling. De bestreden bepalingen hebben een directe impact op de rechtstoestand van de verzoekende partij, aangezien zij op 20 februari 2017 gedagvaard werd voor een recidive in de zin van artikel 38, § 6, van de Wegverkeerswet en die bepaling tijdens de strafprocedure op retroactieve wijze integraal werd vervangen.

A.3.3. De verzoekende partij in de zaak nr. 6954 heeft geen aanvullende memorie ingediend met betrekking tot de weerslag van de vervanging van het bestreden artikel 38, § 6, van de Wegverkeerswet door artikel 2 van de wet van 2 september 2018 op het ingestelde beroep, wat betreft haar belang en wat betreft de grond van de zaak.

A.4. De Ministerraad is in zijn aanvullende memorie van oordeel dat de verzoekende partij in de zaak nr. 6954 geen actueel belang meer heeft bij de vernietiging van de bestreden bepalingen om dezelfde redenen als in de zaak nr. 6931 en dat het beroep bijgevolg niet ontvankelijk is.

Ingevolge dat standpunt van de Ministerraad moeten de argumenten die hij ten gronde in eerdere memories heeft ontwikkeld, geacht worden te blijven gelden in subsidiaire orde.

Ten gronde

In de zaak nr. 6931

A.5.1. In het eerste middel voert de verzoekende partij in de zaak nr. 6931 aan dat de bestreden bepaling om meerdere redenen strijdig is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

A.5.2. Ten eerste wijst de verzoekende partij op het verschil in behandeling tussen personen die binnen drie jaar na een definitieve veroordeling opnieuw worden veroordeeld voor minstens twee nieuwe overtredingen die zijn opgesomd in artikel 38, § 6, van de Wegverkeerswet, naargelang de overtreder voor die nieuwe overtredingen afzonderlijk dan wel samen wordt gedagvaard. Wanneer voor die overtredingen samen wordt gedagvaard, zal de betrokkene worden veroordeeld tot minimum drie maanden rijverbod en zal hij slechts eenmaal de vier herstelproeven moeten ondergaan. Wanneer daarentegen voor die overtredingen afzonderlijk wordt gedagvaard, zal de betrokkene worden veroordeeld tot minimum zes maanden rijverbod en zal hij tweemaal de herstelproeven moeten ondergaan. Voor dat verschil in behandeling bestaat geen redelijke verantwoording. De wetgever had moeten voorzien in een controlemogelijkheid voor de rechter, zodat in alle onafhankelijkheid kan worden geoordeeld of het nog noodzakelijk is een nieuwe beveiligingsmaatregel te bevelen, gezien de specifieke omstandigheden en de eventueel reeds uitgevoerde herstelmaatregelen. Dit klemt des te meer in een situatie, zoals die van de verzoekende partij, waarin de nieuwe veroordeling een overtreding betreft die plaatsvond vóór de overtreding waarvoor de betrokkene reeds is veroordeeld, waarbij de veroordeling ondertussen al is uitgevoerd. In haar aanvullende memorie geeft de verzoekende partij aan dat dit niet-verantwoorde verschil in behandeling blijft bestaan in de recidiveregeling van artikel 38, § 6, van de Wegverkeerswet, zoals vervangen bij artikel 2 van de wet van 2 september 2018.

A.5.3. Ten tweede bestaat er een niet-verantwoord verschil in behandeling tussen personen die binnen drie jaar na een definitieve veroordeling opnieuw worden veroordeeld voor minstens twee nieuwe overtredingen die zijn opgesomd in artikel 38, § 6, van de Wegverkeerswet, naargelang de tweede veroordeling al dan niet kracht van gewijsde heeft op het moment dat de rechter de bestuurder een derde maal veroordeelt. Als dit het geval is, zal de betrokkene worden veroordeeld op grond van artikel 38, § 6, tweede lid, van de Wegverkeerswet tot minimum negen maanden rijverbod, in plaats van op grond van artikel 38, § 6, eerste lid, van de Wegverkeerswet tot minimum zes maanden rijverbod. Bij de nieuwe regeling geldt niet het aantal begane overtredingen, maar enkel het aantal veroordelingen om te bepalen welk type recidive voorligt. Uit de aanvullende memorie van de verzoekende partij, ingevolge de wijziging van artikel 38, § 6, van de Wegverkeerswet door artikel 2 van de wet van 2 september 2018, blijkt dat zij die kritiek met betrekking op het verval van het recht tot sturen niet handhaaft.

A.5.4. Ten derde is er ook een verschil in behandeling tussen personen die voor de eerste twee overtredingen samen worden gedagvaard en veroordeeld tot minimum drie maanden rijverbod en eenmaal de vier herstelproeven moeten ondergaan en personen die voor de eerste twee overtredingen afzonderlijk wordt gedagvaard waarbij zij reeds voor één daarvan definitief werden veroordeeld, waardoor zij minstens negen maanden rijverbod riskeren en tweemaal de herstelproeven moeten ondergaan. De onderscheiden behandeling van die personen is willekeurig en hangt louter af van het feit of het openbaar ministerie de overtreder voor beide feiten samen of afzonderlijk dagvaardt en wanneer het dagvaardt. Voorts is de tweede oplegging van herstelproeven geen beveiligingsmaatregel, maar een verdoken bestraffing. Dit is des te meer het geval wanneer de betrokkene ondertussen reeds heeft bewezen opnieuw geschikt te zijn om als bestuurder aan het verkeer deel te nemen. Bijgevolg is artikel 38, § 6, van de Wegverkeerswet, zoals ingevoerd bij artikel 11 van de wet van 6 maart 2018, ongrondwettig in zoverre het uitsluit dat de rechter onafhankelijk beslist of het nodig is om opnieuw een beveiligingsmaatregel op te leggen.

A.6.1. De Ministerraad merkt in hoofdorde op dat het eerste aangevoerde verschil in behandeling niet voortvloeit uit de bestreden wet, maar reeds daarvoor bestond. De bestreden wet heeft geen wijziging aangebracht in de beoordelingsbevoegdheid van de rechter bij het opleggen van de verplichting om te slagen voor de vier herstelproeven in geval van een meervoudige recidive. Indien bepalingen van een wijzigingswet worden aangevochten die in werkelijkheid reeds bestonden in de gewijzigde wet, geldt de bekendmaking van de oude wet als uitgangspunt voor de berekening van de beroepstermijn. Het middel dient aldus onontvankelijk te worden verklaard.

In ondergeschikte orde stelt de Ministerraad dat de bestreden maatregel het gelijkheidsbeginsel niet schendt. De verzoekende partij meent dat de rechter haar zou moeten kunnen vrijstellen van het afleggen van de vier herstelproeven gelet op het feit dat zij die herstelproeven recent heeft moeten afleggen als gevolg van een eerdere veroordeling. Het Hof heeft bij zijn arrest nr. 79/2017 van 15 juni 2017 reeds geoordeeld dat de verplichting om de vier herstelproeven af te leggen ertoe strekt te kunnen beoordelen of de medische en psychologische toestand van gevaarlijke bestuurders voldoet aan de wettelijke minimumnormen voor het besturen van een voertuig om het risico van herhaling te vermijden en op die manier de maatschappij te beschermen tegen onverantwoord verkeersgedrag. Uit de parlementaire voorbereiding blijkt dat de regeling waarin is voorzien in artikel 38, § 6, van de Wegverkeerswet ertoe strekt recidivisten van zware verkeersovertredingen strenger te bestraffen. De maatregel streeft dan ook een wettig doel na. Het gebrek aan beoordelingsbevoegdheid van de rechter om een straf of een beschermingsmaatregel al dan niet op te leggen, raakt niet aan de onafhankelijkheid van de rechter. De wetgever vermag te oordelen dat een dergelijke beschermingsmaatregel en een verval van het recht tot sturen in bepaalde omstandigheden moeten worden opgelegd.

A.6.2. De Ministerraad stelt verder vast dat de verzoekende partij in wezen het feit bekritiseert dat in haar strafzaak geen toepassing werd gemaakt van artikel 65, tweede lid, van het Strafwetboek. Het aangevoerde verschil in behandeling vloeit dan ook niet voort uit de bestreden wet. Voorts vergelijkt de verzoekende partij het stelsel van het oude artikel 38, § 6, van de Wegverkeerswet met de huidige regeling, zoals vervangen door het bestreden artikel 11 van de wet van 6 maart 2018. Het Hof heeft reeds geoordeeld dat een verschil tussen een oude en een nieuwe wettelijke regeling geen aanleiding kan geven tot een schending van het gelijkheidsbeginsel. In ieder geval is de nieuwe recidiveregeling redelijk verantwoord, aangezien zij een duidelijker criterium invoert. De vaststelling van de graad van recidive hangt nu af van het aantal in kracht van gewijsde gegane veroordelingen en niet meer van het aantal begane overtredingen. Bovendien heeft de bestreden bepaling niet tot gevolg dat rechtsonderhorigen zwaarder zouden worden bestraft dan onder toepassing van de oude recidiveregeling. Het eerste middel is bijgevolg niet gegrond.

A.7.1. In het tweede middel voert de verzoekende partij in de zaak nr. 6931 aan dat de bestreden bepalingen de artikelen 12 en 14 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 7 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, schenden. De wetgever heeft in hangende zaken een nieuwe grond van bijzondere herhaling ingevoerd, door artikel 38, § 6, van de Wegverkeerswet retroactief te wijzigen, in de zin dat niet meer het begaan van nieuwe overtredingen binnen drie jaar na een definitieve veroordeling bepalend is voor de recidiveregeling, maar wel het veroordeeld worden binnen die termijn. De retroactieve vervanging van artikel 38, § 6, van de Wegverkeerswet verzwart de situatie van de beklaagde bestuurders aanzienlijk wanneer zij reeds eenmaal werden veroordeeld en voor de twee nieuwe overtredingen niet samen worden gedagvaard. De situatie van de verzoekende partij wordt eveneens negatief beïnvloed door de bestreden bepalingen doordat de nieuwe herhalingsgrond op grond van het vonnis van 7 april 2016 een meer recent karakter heeft dan het vonnis van 18 december 2012 en recenter beoordeelde feiten doorgaans leiden tot een zwaardere straf dan eerder

beoordeelde. Ook leidt het verweer op grond van artikel 65, tweede lid, van het Strafwetboek plots tot zelfincriminatie onder de nieuwe regeling van artikel 38, § 6, van de Wegverkeerswet, aangezien de beklaagde een nieuwe herhalingsgrond voor zichzelf heeft gecreëerd. De verzoekende partij vermocht ervan uit te gaan dat op grond van het oude artikel 38, § 6, van de Wegverkeerswet bij de aanvang van de strafprocedure haar definitieve veroordeling van 7 april 2016, die niet bij het strafdossier was gevoegd, louter dienstig zou kunnen zijn om een mildere bestraffing te kunnen vragen. Dat die veroordeling nu in graad van beroep zou kunnen gelden als recidivetitel, is in strijd met artikel 12 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 6, lid 1, van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en artikel 14, lid 1, van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten. Een strengere recidiveregeling kan niet op retroactieve wijze worden ingevoerd. Voorts brengt de nieuwe regeling met zich mee dat bestuurders die binnen drie jaar na de definitieve veroordeling te hebben opgelopen, twee nieuwe overtredingen begaan waarvoor zij afzonderlijk worden vervolgd, geneigd zullen zijn om alle rechtsmiddelen uit te putten om te vermijden dat zij als dubbele recidivist worden beschouwd.

De bestreden bepalingen zijn strijdig met het recht op een eerlijk proces, aangezien de strafmaat afhangt van het dagvaardingsbeleid van het openbaar ministerie, wat leidt tot een willekeurige behandeling van de rechtsonderhorigen. Bovendien zal een persoon die voor een bepaald feit reeds definitief veroordeeld werd, ingevolge de bestreden wet worden veroordeeld als recidivist, zelfs als dat feit aan de eerste overtreding voorafging. Een dergelijke retroactieve invoering van een recidiveregeling is geenszins voorzienbaar voor de rechtsonderhorige. Het ontradende effect dat de wetgever beoogt, had echter kunnen worden bereikt door artikel 11 van de bestreden wet in werking te doen treden voor feiten die plaatsvonden na de publicatie van de wet in het *Belgisch Staatsblad*, zoals is gebeurd voor het alcoholslot.

A.7.2. In haar aanvullende memorie, ingevolge de wijziging van artikel 38, § 6, van de Wegverkeerswet door artikel 2 van de wet van 2 september 2018, doet de verzoekende partij in de zaak nr. 6931 afstand van dat middel.

A.8. De Ministerraad merkt op dat de retroactieve werking van de bestreden wet de verzoekende partij niet raakt, aangezien de rechtsgevolgen dezelfde zijn voor de verzoekende partij. Voorts is er geen schending van het verbod om terugwerkende kracht te verlenen aan een strengere strafwet, aangezien de bestreden bepaling een mildere strafwet is die onmiddellijke toepassing vindt. Bovendien bepaalt artikel 2 van het Strafwetboek dat indien de straf, ten tijde van het vonnis bepaald, verschilt van die welke ten tijde van het misdrijf was bepaald, de minst zware straf wordt toegepast. Voorts stelt de verzoekende partij ten onrechte dat de bestreden bepalingen aanleiding zouden geven tot willekeur. De beklaagde kan steeds aan de rechter de toepassing van artikel 65, tweede lid, van het Strafwetboek vragen om te vermijden dat hij twee afzonderlijke straffen zou oplopen voor één voortgezet misdrijf. De beklaagde riskeert hierbij niet een nieuwe recidivegrond te creëren. Ook wordt de beklaagde steeds beschermd door de verjaring van de strafvordering en dient de strafvolgving te worden ingesteld en afgehandeld binnen een redelijke termijn. Het tweede onderdeel van het enige middel is aldus niet gegrond.

In de zaak nr. 6954

A.9.1. De verzoekende partij in de zaak nr. 6954 voert in haar enig middel aan dat de bestreden bepalingen de artikelen 12 en 14 van de Grondwet schenden, doordat zij in hangende zaken een nieuwe grond van bijzondere herhaling invoeren. In het voormalige artikel 38, § 6, van de Wegverkeerswet was erin voorzien dat wie binnen drie jaar na een in kracht van gewijsde gegane veroordeling een of meer nieuwe overtredingen beging, zich in staat van recidive bevond. In geval van een twee- of drievoudige recidive was niet vereist dat men reeds veroordeeld was voor een van die nieuwe inbreuken of dat zij terzelfder tijd hadden plaatsgehad, opdat de recidiveregeling toepassing vond. Ingevolge de wijziging door de bestreden bepaling is niet het aantal nieuwe overtredingen binnen een periode van drie jaar na een definitieve veroordeling bepalend voor de recidiveregeling, maar wel het aantal definitieve veroordelingen binnen die termijn.

A.9.2. Aangezien artikel 11 van de wet van 6 maart 2018 retroactief wordt ingevoerd, creëert dit een nieuwe grond van bijzondere herhaling die de situatie van de verzoekende partij in de zaak nr. 6954 aanzienlijk verzwaart. De verzoekende partij wijst erop dat een strengere regeling van wettelijke herhaling niet op retroactieve wijze kan worden ingevoerd. In de parlementaire voorbereiding wordt geen verantwoording geboden voor de retroactieve inwerkingtreding van de bestreden bepaling.

A.9.3. Voorts is de verzoekende partij in de zaak nr. 6954 van oordeel dat de bestreden bepalingen leiden tot volstrekte willekeur. Het openbaar ministerie kan ervoor kiezen het in kracht van gewijsde gaan van de eerste veroordeling af te wachten en vervolgens voor een nieuw feit te dagvaarden op grond van artikel 38, § 6, tweede lid, van de Wegverkeerswet in plaats van beide overtredingen samen te vervolgen of afzonderlijk te dagvaarden op grond van artikel 38, § 6, eerste lid, van de Wegverkeerswet. De bestreden maatregel schendt dan ook het recht op een eerlijk proces, zoals gewaarborgd bij artikel 6, lid 1, van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en bij artikel 14, lid 1, van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten.

A.9.4. De verzoekende partij in de zaak nr. 6954 betwist niet de legitimiteit van bijzondere recidiveregels, teneinde de verkeersveiligheid te verhogen door veelplegers harder aan te pakken. Zij benadrukt echter dat er van een recidive slechts sprake kan zijn als er een nieuw feit gepleegd wordt na een definitieve veroordeling, met als gevolg dat er een strafverzwaring volgt voor het nieuwe feit. Dit waarborgt de voorzienbaarheid van de wet voor de rechtsonderhorige. Het ontradend karakter kon worden bereikt door artikel 11 van de wet van 6 maart 2018 van toepassing te verklaren op feiten die plaatsvonden na de publicatie van de wet in het *Belgisch Staatsblad*, zoals is bepaald voor het alcoholslot.

A.10.1. De Ministerraad benadrukt allereerst dat de retroactieve inwerkingtreding van artikel 11 van de wet van 6 maart 2018 niets wijzigt aan de situatie van de verzoekende partij in de zaak nr. 6954. Bovendien wordt het verbod om terugwerkende kracht te verlenen aan een strengere strafwet niet geschonden, aangezien de verzoekende partij niet onderworpen wordt aan een strengere recidiveregeling. Vóór het invoeren van de bestreden wet zou zij bij opeenvolgende recidives ook zijn veroordeeld tot het afleggen van vier herstelprouven en een rijverbod van minimum drie maanden, dat oploopt tot respectievelijk zes en negen maanden bij het begaan van een tweevoudige en drievoudige recidive. De Ministerraad verwijst naar het cassatiearrest van 27 september 2016 om aan te geven dat het bij de oude recidiveregeling niet vereist was dat de bewezenverklaring van de nieuwe gepleegde misdrijven voorafgaandelijk werd vastgesteld met een in kracht van gewijsde getreden vonnis. Het opgeworpen verschil in behandeling door de verzoekende partij in de zaak nr. 6954 bestaat dan ook niet. De Ministerraad stelt daarentegen vast dat de bestreden wet de rechtstoestand van de verzoekende partij verbetert, aangezien er maar sprake zal zijn van een drievoudige recidive wanneer de betrokkene op het ogenblik van de veroordeling reeds twee in kracht van gewijsde gegane veroordelingen heeft opgelopen.

A.10.2. In ieder geval is de Ministerraad van oordeel dat de bestreden recidiveregeling niet ongerechtvaardigd is. De vaststelling van de enkel-, twee- of drievoudige recidive steunt op het objectief en pertinent criterium van een vorig veroordelend vonnis dat in kracht van gewijsde is gegaan voor een van de overtredingen opgesomd in artikel 38, § 6, eerste lid, van de Wegverkeerswet. De bestreden recidiveregeling is ook redelijk verantwoord, aangezien het gebaseerd is op een duidelijker criterium dan het voorgaande criterium van het begaan van nieuwe feiten. Voorts veroorzaakt de bestreden bepaling geen kennelijk onredelijke gevolgen voor de rechtsonderhorigen, zoals de verzoekende partij, die geconfronteerd worden met een meervoudige recidive. De bestreden bepaling heeft immers niet tot gevolg dat zij zwaarder zouden worden bestraft dan wat het geval was onder toepassing van de oude wetgeving. Een eventuele verzwaring van de bestraffing ten aanzien van de verzoekende partij zal in ieder geval zonder gevolg blijven. Artikel 2 van het Strafwetboek bepaalt immers dat indien de straf, ten tijde van het vonnis bepaald, verschilt van die waarin ten tijde van het misdrijf voorzien was, de minst zware straf wordt toegepast. Het enige middel is ongegrond.

- B -

Ten aanzien van de bestreden bepalingen

B.1. De verzoekende partijen in de zaken nrs. 6931 en 6954 vorderen de vernietiging van de artikelen 11 en 26 van de wet van 6 maart 2018 ter verbetering van de verkeersveiligheid (hierna : de wet van 6 maart 2018). Uit de verzoekschriften blijkt evenwel dat enkel artikel 11, 6°, en artikel 26, eerste lid, van de voormelde wet worden beoogd. Het Hof beperkt zijn onderzoek bijgevolg tot die bepalingen.

B.2.1. De wet van 6 maart 2018 wijzigt onder meer de wet betreffende de politie over het wegverkeer, gecoördineerd bij het koninklijk besluit van 16 maart 1968 (hierna : de Wegverkeerswet). Ze bevat verscheidene maatregelen die tot doel hebben het aantal verkeersdoden te doen dalen. Een van die maatregelen is een strengere aanpak van recidive (*Parl. St.*, Kamer, 2017-2018, DOC 54-2868/001, pp. 3 en 5).

B.2.2. Artikel 38, § 6, van de Wegverkeerswet regelt de « gekruiste » recidive. Bij het herhaald plegen van zware verkeersovertredingen moet de rechter een verval van het recht tot het besturen van een motorvoertuig opleggen van minimum drie, zes of negen maanden naargelang er sprake is van een enkelvoudige, tweevoudige of drievoudige recidive. Tevens is de rechter verplicht om het herstel van het recht tot sturen altijd afhankelijk te maken van het slagen voor een theoretisch en een praktisch examen en voor een geneeskundig en een psychologisch onderzoek.

B.2.3. Vóór de wijziging bij artikel 11 van de wet van 6 maart 2018, bepaalde artikel 38, § 6, van de Wegverkeerswet :

« Behoudens in geval van artikel 37/1, eerste lid, moet de rechter het verval van het recht tot het besturen van een motorvoertuig van ten minste 3 maanden uitspreken, en het herstel van het recht tot sturen afhankelijk maken van het slagen voor de vier examens en onderzoeken bedoeld in § 3, eerste lid, wanneer de schuldige, in de periode van 3 jaar te rekenen van de dag van de uitspraak van een vorig veroordelend vonnis dat in kracht van gewijsde is gegaan voor één van de overtredingen bedoeld in de artikelen 29, § 1, eerste lid, 29, § 3, derde lid, 30, §§ 1, 2 en 3, 33, §§ 1 en 2, 34, § 2, 35, 37, 37bis, § 1, 48 en 62bis, opnieuw één van deze overtredingen begaat.

Wanneer de schuldige binnen 3 jaar te rekenen van de dag van de uitspraak van een vorig veroordelend vonnis dat in kracht van gewijsde is gegaan voor één van de in het eerste lid bedoelde overtredingen, twee van deze overtredingen opnieuw begaat, bedraagt het verval van het recht tot het besturen van een motorvoertuig ten minste 6 maanden en is het herstel van het recht tot sturen afhankelijk van het slagen voor de vier examens en onderzoeken bedoeld in § 3, eerste lid.

Wanneer de schuldige binnen 3 jaar te rekenen van de dag van de uitspraak van een vorig veroordelend vonnis dat in kracht van gewijsde is gegaan voor één van de in het eerste lid bedoelde overtredingen, drie of meer van deze overtredingen opnieuw begaat, bedraagt het verval van het recht tot het besturen van een motorvoertuig ten minste 9 maanden en is het herstel van het recht tot sturen afhankelijk van het slagen voor de vier examens en onderzoeken bedoeld in § 3, eerste lid ».

B.2.4. Artikel 11, 6°, van de wet van 6 maart 2018 vervangt artikel 38, § 6, van de Wegverkeerswet, met ingang van 15 februari 2018, als volgt :

« De rechter moet het verval van het recht tot het besturen van een motorvoertuig van ten minste drie maanden uitspreken en het herstel van het recht tot sturen afhankelijk maken van het slagen voor de vier examens en onderzoeken bedoeld in § 3, eerste lid, wanneer de schuldige, in de periode van drie jaar te rekenen van de dag van de uitspraak van een vorig veroordelend vonnis dat in kracht van gewijsde is gegaan voor één of meer van de overtredingen bedoeld in de artikelen 29, § 1, eerste lid, 29, § 3, derde lid, 30, §§ 1, 2 en 3, 33, §§ 1 en 2, 34, § 2, 35, 37, 37bis, § 1, 48, 62bis of artikel 22 van de wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen opnieuw wordt veroordeeld voor één van deze overtredingen.

Wanneer de schuldige binnen drie jaar te rekenen van de dag van de uitspraak van een vorig veroordelend vonnis, waarin toepassing is gemaakt van het eerste lid, en dat in kracht van gewijsde is gegaan voor één van de in het eerste lid bedoelde overtredingen, opnieuw veroordeeld wordt voor één of meer van deze overtredingen, bedraagt het verval van het recht tot het besturen van een motorvoertuig ten minste zes maanden en is het herstel van het recht tot sturen afhankelijk van het slagen voor de vier examens en onderzoeken bedoeld in § 3, eerste lid.

Wanneer de schuldige binnen drie jaar te rekenen van de dag van de uitspraak van een vorig veroordelend vonnis, waarin toepassing is gemaakt van het tweede lid, en dat in kracht van gewijsde is gegaan voor één van de in het eerste lid bedoelde overtredingen, opnieuw veroordeeld wordt voor één of meer van deze overtredingen, bedraagt het verval van het recht tot het besturen van een motorvoertuig ten minste negen maanden en is het herstel van het recht tot sturen afhankelijk van het slagen voor de vier examens en onderzoeken bedoeld in § 3, eerste lid ».

B.2.5. De parlementaire voorbereiding vermeldt met betrekking tot die wijziging :

« Paragraaf 6 van artikel 38 handelt over de ‘ gekruiste ’ recidive : het herhaald plegen van één van de zes zwaarste overtredingen (zonder dat dit steeds dezelfde overtreding moet zijn) wordt strenger bestraft. Aan dit lijstje van zes zwaarste overtredingen wordt een zevende toegevoegd, namelijk het rijden zonder gedekt te zijn door een burgerrechtelijke aansprakelijkheidsverzekering, zoals beteugeld in artikel 22 van de wet betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorvoertuigen. Anderzijds wordt de strengere bestraffing van recidive niet langer uitgesloten in geval de rechter toepassing maakt van artikel 37/1. In geval van alcoholrecidive is de rechter dus verplicht om de bepaling van artikel 37/1 en de bepaling van artikel 38, § 6, cumulatief toe te passen : een alcoholrecidivist zal eerst minstens drie maanden verval ondergaan en de vier herstelexamens moeten afleggen, om daarna - mits hij hersteld is in het recht tot sturen - minstens een jaar met een alcoholslot te rijden (of gedurende die periode geen motorvoertuig te besturen). De formulering van paragraaf 6 werd licht aangepast om interpretatieproblemen uit te sluiten; het principe van enkelvoudige recidive geldt in geval er een nieuwe veroordeling is binnen de drie jaar na een eerste definitieve veroordeling. Er is enkel sprake van dubbele recidive indien de rechter opnieuw veroordeelt nadat er reeds twee definitieve veroordelingen zijn. Voordat er sprake kan zijn van een trippele recidive zijn drie eerdere veroordelingen vereist. Het is dus niet het aantal nieuwe overtredingen dat in aanmerking moet worden genomen om het soort recidive te bepalen (enkelvoudig, dubbelvoudig, dan wel drievoudig), maar wel het aantal voorafgaande definitieve veroordelingen » (*Parl. St.*, Kamer, 2017-2018, DOC 54-2868/001, pp. 24-25).

B.2.6. Krachtens die regeling, waarop de beroepen tot vernietiging betrekking hebben, wordt niet langer het aantal nieuwe overtredingen in aanmerking genomen om de graad van recidive te bepalen, maar wel het aantal nieuwe veroordelingen.

B.2.7. De wet van 6 maart 2018 is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 15 maart 2018. Met betrekking tot de inwerkingtreding bepaalt artikel 26 van die wet :

« Deze wet treedt in werking op 15 februari 2018, met uitzondering van de artikelen 10, 14, 16 en 20, en artikel 25, 2°, die in werking treden op 1 juli 2018.

Artikel 37/1, § 1, van de gecoördineerde wetten van 16 maart 1968 betreffende de politie over het wegverkeer, zoals vervangen bij artikel 10, geldt enkel voor de feiten gepleegd na de inwerkingtreding ervan ».

Met uitzondering van de artikelen 10, 14, 16, 20 en 25, 2°, die in werking zijn getreden op 1 juli 2018, heeft de wet van 6 maart 2018 derhalve terugwerkende kracht.

B.3.1. Bij artikel 2 van de wet van 2 september 2018 « tot wijziging van de wet van 16 maart 1968 betreffende de politie over het wegverkeer wat de verbeurdverklaring en immobilisering van voertuigen betreft » (hierna : de wet van 2 september 2018) werd artikel 38, § 6, van de Wegverkeerswet opnieuw vervangen als volgt :

« De rechter moet het verval van het recht tot het besturen van een motorvoertuig van ten minste drie maanden uitspreken en het herstel van het recht tot sturen afhankelijk maken van het slagen voor de vier examens en onderzoeken bedoeld in § 3, eerste lid, wanneer de schuldige, na een veroordeling met toepassing van de artikelen 29, § 1, eerste lid, 29, § 3, derde lid, 30, §§ 1, 2 en 3, 33, §§ 1 en 2, 34, § 2, 35, 37, 37*bis*, § 1, 48, 62*bis* of artikel 22 van de wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen, één van deze bepalingen binnen drie jaar te rekenen van de dag van de uitspraak van een vorig veroordelend vonnis dat in kracht van gewijsde is gegaan, opnieuw overtreedt.

In geval van herhaling binnen drie jaar na een veroordeling waarin toepassing is gemaakt van het eerste lid, en die in kracht van gewijsde is gegaan voor één van de in het eerste lid bedoelde overtredingen, bedraagt het verval van het recht tot het besturen van een motorvoertuig ten minste zes maanden en is het herstel van het recht tot sturen afhankelijk van het slagen voor de vier examens en onderzoeken bedoeld in § 3, eerste lid.

In geval van nieuwe herhaling binnen drie jaar na een veroordeling waarin toepassing is gemaakt van het tweede lid of dit lid, en die in kracht van gewijsde is gegaan voor één van de in het eerste lid bedoelde overtredingen, bedraagt het verval van het recht tot het besturen van een motorvoertuig ten minste negen maanden en is het herstel van het recht tot sturen afhankelijk van het slagen voor de vier examens en onderzoeken bedoeld in § 3, eerste lid ».

B.3.2. De parlementaire voorbereiding vermeldt met betrekking tot die wijziging :

« Paragraaf 6 van artikel 38 handelt over de ‘ gekruiste ’ recidive : het herhaald plegen van de zwaarste overtredingen (zonder dat dit steeds dezelfde overtreding moet zijn) wordt strenger bestraft.

Artikel 38, § 6, gaf in de rechtsleer en de rechtspraak aanleiding tot tal van interpretatieproblemen, en daaraan wou de wet van 6 maart 2018 verhelpen, ondanks eerdere duidelijke rechtspraak van het Hof van Cassatie. Om toepassing te kunnen maken van artikel 38, § 6, WPW is het niet meer het aantal nieuwe overtredingen dat in aanmerking moet worden genomen, maar wel de eerdere definitieve veroordeling voor een van de verkeersmisdrijven opgenomen in artikel 38, § 6, WPW voor de toepassing van artikel 38, § 6, eerste lid, 1, WPW. Bij een of meerdere vroegere definitieve veroordelingen waarin toepassing werd gemaakt van artikel 38, § 6, zal dan toepassing worden gemaakt van artikel 38, § 6, eerste, tweede of derde lid WPW, al naargelang de concrete situatie.

Wat in de nieuwe wet echter onduidelijkheid veroorzaakt, is het feit dat de wet thans als vereiste stelt dat de schuldige binnen drie jaar opnieuw moet worden veroordeeld voor een van de feiten omschreven in artikel 38, § 6. Bij herhalingsregels wordt echter in principe de datum van het plegen van het nieuwe misdrijf in aanmerking gekomen. Dit is logisch, aangezien de datum waarop het nieuwe verkeersmisdrijf werd gepleegd, duidelijk bepaalbaar is. De datum waarop de veroordeling voor het nieuwe verkeersmisdrijf, dat aanleiding geeft tot toepassing van de herhalingsregeling, wordt uitgesproken, is moeilijk, zo niet onmogelijk bepaalbaar. Allicht zal de tekst van artikel 38, § 6, sommigen er toe aanzetten allerlei middelen aan te wenden om de datum van veroordeling te proberen uit te stellen, om te ontsnappen aan de toepassing van de herhalingsregeling.

Vandaar dat dit amendement nu niet spreekt over veroordelingen, maar over het begaan van overtredingen. In die zin leunt het amendement nauwer aan bij de al bestaande herhalingsregeling van artikel 36 van de wegverkeerswet en bij het gemeenrecht » (*Parl. St.*, Kamer, 2017-2018, DOC 54-1820/004, p. 3).

B.3.3. De wet van 2 september 2018 werd bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 2 oktober 2018 en is in werking getreden op 12 oktober 2018.

B.3.4. Ingevolge de nieuwe wijziging wordt in artikel 38, § 6, van de Wegverkeerswet opnieuw de datum van het plegen van een nieuwe overtreding in aanmerking genomen om te bepalen of er sprake is van recidive.

Ten aanzien van de ontvankelijkheid

B.4.1. In hun verzoekschrift voeren de verzoekende partijen tot staving van hun belang aan dat ze verwickeld zijn in een strafprocedure waarin de rechter toepassing zou dienen te maken van artikel 38, § 6, van de Wegverkeerswet, zoals gewijzigd bij artikel 11 van de wet van 6 maart 2018.

Zoals is vermeld in B.3, werd artikel 38, § 6, van de Wegverkeerswet inmiddels opnieuw vervangen bij artikel 2 van de wet van 2 september 2018, die in werking is getreden op 12 oktober 2018.

B.4.2. Bij beschikking van 28 november 2018 heeft het Hof de partijen uitgenodigd een standpunt in te nemen over de weerslag voor de onderhavige beroepen, zowel wat betreft het belang van de verzoekende partijen als wat betreft de grond van de zaak, van de vervanging van het bestreden artikel 38, § 6, van de Wegverkeerswet door artikel 2 van de wet van 2 september 2018.

B.4.3. Volgens de Ministerraad dienen de verzoekende partijen niet enkel te doen blijken van een belang bij de indiening van hun beroep tot vernietiging maar dient hun belang behouden te blijven tot op het ogenblik van de uitspraak van het arrest. Nu het bestreden artikel 38, § 6, van de Wegverkeerswet niet op de verzoekende partijen werd toegepast en inmiddels werd vervangen bij artikel 2 van de wet van 2 september 2018, die in werking is getreden op 12 oktober 2018, zouden de verzoekende partijen geen belang meer hebben bij de vernietiging van de bestreden bepalingen van de wet van 6 maart 2018.

Wat betreft de zaak nr. 6931

B.5.1. In haar aanvullende memorie doet de verzoekende partij in de zaak nr. 6931 afstand van het tweede middel, dat betrekking heeft op het verval van het recht tot sturen.

Dat middel is afgeleid uit een schending van de artikelen 12 en 14 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 7 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, doordat de bestreden bepalingen met terugwerkende kracht een nieuwe grond van bijzondere herhaling hebben ingevoerd die tot een verzwaring van de straf van het verval tot sturen zou leiden. Ingevolge de vervanging van artikel 38, § 6, van de Wegverkeerswet bij artikel 2 van de wet van 2 september 2018 is die grond van herhaling evenwel opnieuw afgeschaft, wat de verzoekende partij ertoe brengt afstand te doen van het middel.

B.5.2. Niets belet te dezen dat het Hof de afstand toewijst.

B.5.3. Uit de aanvullende memorie blijkt voorts dat de verzoekende partij, ingevolge de wijziging van de bestreden bepalingen bij de wet van 2 september 2018, ten gronde nog enkel kritiek heeft op de verplichting die aan de rechter wordt opgelegd om in geval van recidive het herstel van het recht tot sturen afhankelijk te maken van het slagen voor een theoretisch en een praktisch examen en van een geneeskundig en een psychologisch onderzoek en dat zij niet de kritiek handhaaft die betrekking had op het verval van het recht tot sturen.

Bijgevolg moet ervan worden uitgegaan dat de verzoekende partij ook afstand doet van dat onderdeel van het eerste middel, dat overigens nauw samenhangt met het tweede middel.

B.5.4. In haar aanvullende memorie voert de verzoekende partij aan dat zij nog wel een actueel belang zou hebben bij haar beroep tot vernietiging, in zoverre artikel 38, § 6, van de Wegverkeerswet de rechter die het verval van het recht tot sturen uitspreekt, ertoe verplicht het herstel van dat recht afhankelijk te maken van het resultaat van de voormelde examens en onderzoeken.

Aangezien het huidige artikel 38, § 6, van de Wegverkeerswet, zoals vervangen bij de wet van 2 september 2018, voor wat het opleggen van die maatregelen betreft, identiek is aan het bestreden artikel 38, § 6, zoals vervangen bij de wet van 6 maart 2018, is de verzoekende partij van oordeel dat zij haar belang behoudt.

Zij wijst er voorts op dat artikel 38, § 6, van de Wegverkeerswet, voor wat betreft de bedoelde maatregelen, in elk van de drie versies die bestaan hebben tijdens haar strafrechtelijke vervolging, dezelfde verplichting oplegde aan de rechter en in dezelfde mate ongrondwettig was of is.

B.6.1. Artikel 38, § 6, van de Wegverkeerswet in de versie die werd bestreden door de verzoekende partij, werd inmiddels vervangen bij artikel 2 van de wet van 2 september 2018.

B.6.2. Het Hof onderzoekt evenwel het beroep ten gronde omdat de verzoekende partij doet blijken van een voldoende belang, rekening houdend met het feit dat zij er recht op heeft dat haar geschil kan worden beslecht, niettegenstaande het wetgevingsproces dat erin bestaat een bestreden bepaling te vervangen door een andere, die evenwel dezelfde inhoud heeft wat betreft de verplichting voor de rechter om bij recidive het herstel van het recht op sturen afhankelijk te maken van het slagen voor een theoretisch en een praktisch examen en van een geneeskundig en een psychologisch onderzoek.

Op grond van artikel 26, § 2, van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof dient de rechter bij wie de zaak van de verzoekende partij aanhangig is geen prejudiciële vraag te stellen over het gewijzigde artikel 38, § 6, van de Wegverkeerswet wanneer het Hof reeds uitspraak heeft gedaan over een beroep met een identiek onderwerp.

B.6.3. De verzoekende partij in de zaak nr. 6931 behoudt derhalve een belang bij haar beroep tot vernietiging van artikel 38, § 6, van de Wegverkeerswet, zoals vervangen bij de artikelen 11 en 26 van de wet van 6 maart 2018, in zoverre die bepaling het herstel van het recht op sturen afhankelijk maakt van het resultaat van de voormelde examens en onderzoeken.

Wat betreft de zaak nr. 6954

B.7.1. Het enige middel in de zaak nr. 6954 is afgeleid uit de schending van de artikelen 12 en 14 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 7 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, doordat de bestreden bepalingen met terugwerkende kracht een nieuwe grond van bijzondere herhaling hebben ingevoerd die tot een verzwaring van de straf van het verval tot sturen zou leiden.

B.7.2. Het bestreden artikel 11, 6°, van de wet van 6 maart 2018 is met terugwerkende kracht in werking getreden op 15 februari 2018, terwijl het misdrijf waarvoor de verzoekende partij wordt vervolgd, werd gepleegd op 3 september 2017.

B.7.3. De verzoekende partij is niet ingegaan op het verzoek van het Hof om een aanvullende memorie in te dienen met betrekking tot de weerslag van de vervanging van de bestreden bepaling op haar belang en op de grond van de zaak.

Aldus toont zij niet aan dat de bestreden bepalingen, na de vervanging ervan bij de wet van 2 september 2018, haar nog rechtstreeks en ongunstig zouden kunnen raken in de strafzaak waarin zij was verwikkeld op het ogenblik van de indiening van haar beroep en doet zij niet blijken van het vereiste belang bij de vernietiging ervan.

B.8. Bijgevolg is het beroep in de zaak nr. 6954 niet ontvankelijk.

Ten gronde

B.9. Het eerste en het derde onderdeel van het eerste middel in de zaak nr. 6931 zijn afgeleid uit de schending door artikel 11, 6°, van de wet van 2 september 2018, van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre de rechter wordt verplicht om in geval van recidive het herstel van het recht tot sturen steeds afhankelijk te maken van het slagen voor een theoretisch en een praktisch examen en voor een geneeskundig en een psychologisch onderzoek. In het bijzonder wijst de verzoekende partij erop dat hierdoor een niet-verantwoord verschil in behandeling zou ontstaan tussen personen naargelang zij voor overtredingen die onder de recidiveregeling vallen, al dan niet afzonderlijk worden vervolgd of veroordeeld. Zij voert aan dat de wetgever zou moeten voorzien in een beoordelingsbevoegdheid voor de rechter, zodat deze in alle onafhankelijkheid zou kunnen oordelen of het noodzakelijk is die examens en onderzoeken te bevelen, rekening houdend met de specifieke omstandigheden en de eventueel reeds uitgevoerde maatregelen.

B.10.1. Artikel 38, § 6, van de Wegverkeerswet, zoals vervangen bij artikel 11, 6°, van de wet van 6 maart 2018, bepaalt dat de rechter het herstel van het recht tot sturen, naar aanleiding van een verval tot het recht tot sturen dat wordt opgelegd bij het herhaald plegen van zware verkeersovertredingen, afhankelijk moet maken van het slagen voor de vier examens en onderzoeken bedoeld in § 3, eerste lid.

B.10.2. Artikel 38, § 3, van de Wegverkeerswet bepaalt :

« De rechter kan het herstel in het recht tot sturen afhankelijk maken van het slagen voor een of meer van de hiernavermelde examens en onderzoeken :

1° een theoretisch examen;

2° een praktisch examen;

3° een geneeskundig onderzoek;

4° een psychologisch onderzoek;

5° een specifieke opleiding bepaald door de Koning ».

B.11.1. In tegenstelling tot het verval van het recht tot sturen is de verplichting om te slagen voor een theoretisch en een praktisch examen en voor een geneeskundig en een psychologisch onderzoek om het herstel in het recht tot sturen te verkrijgen nadat het verval van het recht tot sturen bij vonnis is uitgesproken, geen strafrechtelijke sanctie, maar een preventieve beveiligingsmaatregel die een doel van algemeen belang nastreeft. Die examens en onderzoeken maken het immers mogelijk na te gaan of de medische en psychologische toestand van gevaarlijke bestuurders, voldoet aan de wettelijke minimumnormen voor het besturen van een voertuig in alle veiligheid, teneinde het risico van herhaling te beperken en de verkeersveiligheid te waarborgen.

B.11.2. De verplichting om te slagen voor de voormelde examens en onderzoeken beoogt dus niet de recidiverende bestuurder te bestraffen, maar de maatschappij tegen onverantwoord verkeersgedrag te beschermen. De maatregel beoogt te waarborgen dat een bestuurder over de vereiste bekwaamheden en kwalificaties beschikt om zich in het verkeer te begeven.

B.12.1. De wetgever handelt niet kennelijk onredelijk wanneer hij, in een poging om het aantal verkeersdoden te beperken en de maatschappij tegen onverantwoord verkeersgedrag te beschermen, het herstel van het recht tot sturen, naar aanleiding van een verval van het recht tot sturen bij het herhaald plegen van zware verkeersovertredingen, afhankelijk maakt van het slagen voor een theoretisch en een praktisch examen en voor een geneeskundig en een psychologisch onderzoek, zonder daarbij een beoordelingsbevoegdheid toe te kennen aan de rechter. In tegenstelling tot wat de verzoekende partij beweert, wordt aldus geen afbreuk

gedaan aan het algemeen beginsel van de onafhankelijkheid van de rechter, zoals gewaarborgd bij artikel 151 van de Grondwet, bij artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en bij artikel 14 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten.

B.12.2. De verzoekende partij verwijt de bestreden bepaling in het bijzonder dat zij tot een niet-verantwoord verschil in behandeling zou leiden tussen bestuurders die zich schuldig hebben gemaakt aan het herhaald plegen van zware verkeersovertredingen, naargelang het openbaar ministerie hen voor die overtredingen samen dan wel afzonderlijk dagvaardt of naargelang de rechter al dan niet toepassing maakt van artikel 65 van het Strafwetboek, dat de eendaadse samenloop regelt.

B.12.3. Dat verschil in behandeling kan evenwel niet worden toegeschreven aan de bestreden bepaling. Het kan het gevolg zijn van de feitelijke omstandigheden waarin de overtredingen hebben plaatsgevonden of van de uitoefening door het openbaar ministerie of door de rechter, van de beleidsvrijheid waarover zij beschikken respectievelijk bij de dagvaarding of bij de toepassing van artikel 65 van het Strafwetboek.

B.13. Het eerste middel in de zaak nr. 6931, in zijn eerste en derde onderdeel, is niet gegrond.

Om die redenen,

het Hof

verwerpt de beroepen.

Aldus gewezen in het Nederlands, het Frans en het Duits, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op 28 mei 2019.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

A. Alen